

Література

1. Звіт про роботу Фонду державного майна України, хід та результати виконання Державної програми приватизації у 2015 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.spfu.gov.ua/_layouts/SPFUSiteDefinition/ReportsMFI.aspx.

2. Механізми реалізації регіональної структурної політики: монографія / Мельник А.Ф., Лаврів Л.А., Васіна А.Ю. [та ін.]; за заг. наук. ред. професора А.Ф. Мельник. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – С.105-125.

3. Перший етап модернізації економіки України: досвід та проблеми / О.М. Алимов, О.І. Амоша та ін.; за заг. ред. В.І. Ляшенка; ІЕП НАН України, КРУ. – Запоріжжя: КПУ, 2014. С. 607-608.

Ростислав ЦИМБАЛІСТИЙ

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ІНСТИТУЦІЙНЕ ТА РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У сучасних умовах глобалізації інтеграційні процеси стають визначальними і значною мірою набувають регіонального відтінку. З огляду на це, зростає значення міжрегіональної та транскордонної співпраці. Такі форми співробітництва, починаючи з середини ХХ ст., стали особливо поширеними у країнах Західної Європи, де уже накопичено багаторічний досвід такої діяльності, спрямованої на посилення та поглиблення добросусідських взаємовідносин. Для ефективного використання можливостей та отримання максимальної вигоди від міжнародної співпраці на регіональному рівні необхідно ретельно вивчати міжрегіональне та транскордонне співробітництво європейських країн та поетапно запроваджувати, враховуючи особливості та специфіку регіонів країни.

У наукових працях висвітлено досить широке коло питань із цієї проблематики. Дослідженню вказаних проблем присвячені роботи провідних учених у сфері регіонального розвитку: В. Будкіна, О. Гонти, В. Гудака, В. Дмитрука, М. Долішнього, П. Ебергарда, Я. Жалило, Н. Косолапова, А. Лавренчука, Н. Леври, П. Луцишина, Я. Малика, Н. Мікули, В. Пили, С. Романова, І. Студеннікова, Р. Федана, С. Федонюка,

А. Яроша та інших.

Метою дослідження є наукове обґрунтування ролі міжрегіонального і транскордонного співробітництва України з країнами ЄС, здійснення аналізу досвіду співпраці та окреслення шляхів інституційного удосконалення і можливостей ресурсного забезпечення співробітництва.

Першочерговим завданням держави на шляху транскордонного співробітництва України має стати пошук раціонального балансу між децентралізацією управління і «єдиновладдям». Значна роль у цьому відводиться реформі політичної системи. Вирішення потребують не тільки питання узгодження повноважень на національному рівні, але й облаштування адміністративно-територіального устрою країни, зміцнення загальнонаціональної партійної системи, інтеграції регіональних еліт у загальнонаціональну еліту тощо.

Розвиток міжрегіональної та транскордонної співпраці обумовлює необхідність ресурсного забезпечення, що включає кадрове і матеріально-фінансове забезпечення.

На сьогодні є актуальним питання підготовки кваліфікованих кадрів для розробки та реалізації проектів транскордонного співробітництва. Питання кадрового забезпечення розвитку міжрегіональної та транскордонної співпраці має бути здійснено у рамках реалізації Національної стратегії системи підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Однак рівень їх освіти здебільшого не дає їм змоги кваліфіковано здійснювати свої повноваження та виконувати покладені на них обов'язки.

Навчальні заклади, які здійснюють підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації посадових осіб, не задовольняють повною мірою потреби сьогодення. Рівень підготовки викладачів не завжди за змістом та якістю відповідає новим вимогам щодо підвищення кваліфікації посадових осіб та депутатів місцевих рад. Кошти, що виділяються з місцевих бюджетів для підвищення кваліфікації посадових осіб, здебільшого використовуються нераціонально. Тому пріоритетом державної політики щодо кадрового забезпечення політики міжрегіональної та транскордонної співпраці має стати здійснення таких заходів:

1. Визначення центрального органу виконавчої влади, відповідального за загальну координацію діяльності щодо кадрового забезпечення політики регіональної співпраці, який має забезпечити формування державного замовлення на підвищення кваліфікації

посадових осіб за професійними програмами підвищення кваліфікації (далі – професійні програми); затвердження професійних програм; проведення постійного моніторингу якості підвищення кваліфікації посадових осіб та депутатів місцевих рад; визначення потреби органів місцевого самоврядування у підвищенні кваліфікації посадових осіб; організацію підвищення кваліфікації за професійними програмами; затвердження програм спеціалізованих короткострокових навчальних курсів, тематичних постійно діючих та короткострокових семінарів, тренінгів.

2. Визначення центрального органу виконавчої влади, відповідального за здійснення контролю за реалізацією заходів стосовного кадрового забезпечення політики регіональної співпраці, який має забезпечити: погодження професійних програм, програм спеціалізованих короткострокових навчальних курсів, тематичних постійно діючих та короткострокових семінарів, тренінгів; здійснення в межах свої повноважень контролю за формуванням державного замовлення на підвищення кваліфікації посадових осіб та його виконанням органами місцевого самоврядування; питання пропозицій щодо скерування на навчання за кордон (стажування) посадових осіб (зокрема тих, що скеровуються за кошти міжнародної технічної допомоги). Професійними програмами передбачається вивчення основних європейських правових інструментів, законодавства України у галузі транскордонного співробітництва, а також основні аспекти (фінансові, інституційні, кадрові тощо) реалізації політики регіонального співробітництва.

Підвищення кваліфікації за професійними програмами з питань транскордонного співробітництва має проводитися для сільських, селищних, міських голів, голів та заступників голів районної, районної у місті ради, обласної ради, секретарів сільської, селищної та міської ради – не менше одного разу протягом року здійснення повноважень; для інших посадових осіб – один раз на п'ять років; для вперше призначених посадових осіб – протягом року після призначення; для депутатів місцевих рад – не менше одного разу протягом строку здійснення повноважень .

Фінансування підвищення кваліфікації суб'єктів транскордонного співробітництва має здійснюватися за кошти державного та місцевого бюджетів, а моніторинг якості підвищення кваліфікації – шляхом зовнішнього оцінювання знань посадових осіб, що підвищили

кваліфікацію.

Інституційне забезпечення міжрегіональної та транскордонної співпраці включає нормативно-правову систему, регламентацію механізмів взаємодії між органами влади різних рівнів, а також створення достатньої кількості дієвих інституцій, що сприяють реалізації транскордонних проектів із залученням громадських організацій, недержавних установ, навчально-освітніх закладів, наукових установ тощо. До цих інституцій доцільно, насамперед, віднести торговельно-промислові палати, агенції регіонального розвитку, бізнес-центри, а також різного роду галузеві асоціації. Адже вони є тим дієвим середовищем, у якому формуються громадські ініціативи, спрямовані на удосконалення регуляторної політики у сфері міжрегіональної та транскордонної співпраці, а також розробляються проектні заявки на залучення зовнішньої допомоги Європейського Союзу.

У системі регіонального управління єврорегіони повинні повністю узяти на себе координацію розвитку транскордонних регіонів і забезпечити їх конкурентоспроможність не лише у внутрішньодержавному, а й у глобальному просторах, що призведе до розширення ринку праці, товарів, послуг, інвестицій.

Така діяльність повинна ґрунтуватися на відповідній системі мотивації та належне кадрове забезпечення. У цьому контексті актуалізується роль регіональних органів державної влади, які спроможні виступити ініціатором розвитку інституційного середовища, спрямованого на формування ефективного міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

Література

1. Транскордонне співробітництво [Текст] : посібник / Н. А. Мікула, В. В. Толкованов. — К. : Крамар, 2011. — С. 62.
2. Про транскордонне співробітництво : Закон України № 1861-IV від 24.06.2004 р. [чинний] // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 2004. — № 45. — Ст. 499. — С. 5.
3. Жук О. П. Європейські угруповання територіального співробітництва (ЄУТС) / О. П. Жук // Розвиток нових форм транскордонного співробітництва [Текст] : матер. кругл. стол. (28 квітня 2009 р.) / відп. ред. Мікула Н. А. — Львів : ІРД НАН України, 2009. — С. 57.
4. Балян А. В. Міжрегіональне, транскордонне співробітництво

України за умов розширення Європейського Союзу / А. В. Баян. – Ужгород, 2006. – 325 с.; — С. 234.

5. Мікула Н. А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво / Н. А. Мікула. – Львів, 2004. – 394 с. — С. 309.

6. Пила В.І. Новітні стратегії розвитку транскордонного співробітництва в Україні / В. І. Пила, Т. В. Терещенко // Соціально-економічні дослідження у перехідний період. Регіональна політика в Україні : сучасні форми та методи реалізації. – Львів, 2005. – Вип. 2. С. 246–257 ;

7. Кіш Є. Українсько-угорське транскордонне співробітництво : можливості та пріоритети у XXI столітті / Є. Кіш. – Ужгород : Ліра, 2003. – 124 с. ;

8. Кіш Є. Б. Транскордонне співробітництво України у новій системі євро регіональної політики / Є. Б. Кіш // Соціально- економічні дослідження у перехідний період. – Львів, 2005. – Вип. 2. – С. 299–307.

Анастасія КАШТЕЛЯН

Тернопільський національний економічний університет, Україна

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розвиток в Україні стабільної бюджетної системи, що передбачає наявність ефективних міжбюджетних відносин, є умовою забезпечення не тільки її сталого економічного розвитку, а й фінансової безпеки територій. Сьогодні надзвичайно актуальними є дослідження процесів трансформації міжбюджетних взаємовідносин у контексті реформування адміністративно-територіального устрою, територіальної організації органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. В майбутньому це дасть можливість розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо справедливого та неупередженого розподілу публічних фінансів, забезпечення відповідності між повноваженнями на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами України за бюджетами, та бюджетними ресурсами, які повинні забезпечувати виконання цих повноважень.

Проблематика міжбюджетних відносин охоплює питання фінансової діяльності держави, фінансового забезпечення функціонування місцевого самоврядування, державного управління економікою у цілому та реалізації політики регіонального розвитку

зокрема. Фінансова діяльність держави та органів місцевого самоврядування є складовою механізму державного управління, за допомогою якого забезпечується рух грошових коштів. Органи місцевого самоврядування та органи державної влади організують та здійснюють розподіл та використання грошових фондів. Місцеві бюджети відображають сукупність розподільчих і перерозподільчих відносин щодо формування та використання територіального централізованого фонду грошових коштів відповідно до законодавства та реалізують соціальну функцію держави. На макроекономічному рівні система міжбюджетних відносин впливає на темпи економічного зростання та стабільність надходжень до бюджетів. На мікроекономічному рівні міжбюджетні відносини визначають ефективність використання місцевих ресурсів, якість та обсяг надання адміністративних та соціальних послуг, ефективність інвестиційного клімату в регіонах, створюють умови для розвитку підприємництва.

Міжбюджетні відносини є потужним засобом державного регулювання динамічного розвитку соціально-економічних процесів, важливим показником розвитку бюджетного процесу, що зумовлені рухом коштів між державним бюджетом і місцевими бюджетами, між окремими видами місцевих бюджетів. Основними формами цього руху є міжбюджетні трансферти, взаємозаліки та взаєморозрахунки, об'єднання коштів бюджетів територіальних громад для виконання спільних проектів і програм. Держава завжди має робити вибір між ефективністю та справедливістю розподілу благ. Прагнення суспільства досягти соціальної справедливості потребує від державної влади різноманітних заходів щодо перерозподілу доходів, при цьому необхідно проаналізувати вартість перерозподілу для суспільства, адже такий перерозподіл веде до зниження загальної ефективності економіки, тобто до втрат сукупного добробуту всіх економічних агентів [1, с. 438].

Досліджуючи питання фінансування суспільних послуг за рахунок бюджетних коштів при децентралізованому підході є можливість враховувати інтереси споживачів, а при централізованому забезпеченні знизити вартість послуг. Вирішення питання про фінансування за рахунок бюджету є принцип субсидіарності. Відповідно до європейського досвіду місцева влада є повністю відповідальною за соціально-економічний стан адміністративно-територіальної одиниці, здійснює активну економічну політику, адже вона обізнана з можливостями та проблемами регіону, спроможна ефективніше витратити бюджетні кошти